

VALTION TALOUDELLINEN
TUTKIMUSKESKUS

Asiantuntijalausunto eduskunnan työelämä- ja tasa- arvovaliokunnalle

Meeri Seppä
17/10/2025

Ensivaiheessa yleistuki ei juurikaan muuttaisi taloudellisia kannustimia

Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistämisellä yleistueksi ei voida olettaa olevan merkittäviä työmarkkinavaikutuksia

- Uudistus ei keskimäärin muuttaisi nykyisten peruspäivärahan tai työmarkkinatukea saavien henkilöiden asemaa tai työnteon taloudellisia kannustimia merkittäväällä tavalla.
- Tutkimuskirjallisuuden perusteella perusturvan saajat eivät reagoi herkästi kannustimissa tapahtuviin muutoksiin (Verho ym. 2023; Kyyrä 2023)
 - joukossa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden työllistymisen ongelmat ovat moninaisia ja kannustinongelmat toissijaisia.

Laajemmalla yleistuella voi olla iso vaikutus kannustimiin riippuen toteutuksen yksityiskohdista

- Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosien poistamisen jälkeen erityisesti osa-aikaisen ja tilapäisen työn kannustimet eivät ole kovin hyvät niillä, jotka saavat samanaikaisesti työttömyysturvaa ja muita tuloharkintaisia etuuksia (Kyyrä ym. 2018)
- Yleistukeen siirtyminen ei tee työnteon ja sosiaalietuuksien yhdistämisestä automaattisesti nykyistä taloudellisesti kannattavampaa
 - kannustavuuden parantaminen edellyttää työtulojen lievempää ja tasaisempaa vaikutusta yleistuen määrään
 - kattava ja kannustava yleistuki tulee todennäköisesti kasvattamaan etuusmenoja, mikäli etuuksien lähtötasot säilytetään nykyisellään.

Vaikutukset etuuksien käyttöasteeseen ja hallinnollisiin kustannuksiin

Laajempaan yleistukeen ja yhden hakemuksen malliin siirtyminen

- voi vähentää etuuksien hakemiseen ja käsittelyyn liittyviä kustannuksia, tarkkaa suuruutta on vaikea arvioida tutkimustiedon pohjalta.
- saattaa lisätä etuuksien saajien määrää ja siten kasvattaa etuusmenoja
 - Yksinkertaistaminen voi vähentää etuuksien alikäyttöä, jos järjestelmän monimutkaisuus on yhteydessä tukien alikäyttöön (Matikka ja Paukkeri 2020)
 - Alikäytön vähenemisestä seuraisi myös, että useampi kotitalous saisi heille lain mukaan kuuluvat etuudet, mikä on sosiaaliturvajärjestelmän perustavoitteiden mukaista.